

Magyarország tógazdasági és intenzív üzemi haltermelése 2018-ban

Bojtárné Lukácsik Mónia¹, Kiss Gabriella¹, György Ágnes Irma¹, Lengyel Péter²

¹Agrárgazdasági Kutatóintézet, ²Agrárminisztérium

Az eddigi gyakorlatnak megfelelően ezúton tájékoztatjuk a Tisztelt Olvasót a 2018. évi magyarországi akvakultúra termelés eredményeiről és a legfontosabb következtetésekről.

A tógazdasági és intenzív üzemi haltermelésről a NAIK Agrárgazdasági Kutatóintézet (a továbbiakban: NAIK AKI) a „Lehalászás” című statisztikai jelentés keretein belül gyűjti az adatokat a haltermelőktől, majd dolgozza fel azokat. Az Agrárminisztérium többek között ezekből az adatokból készíti el értékeléseit, és tesz eleget a nemzetközi adatszolgáltatási kötelezettségeinek (FAO, OECD, EUROSTAT).

Az NAIK AKI-hoz beérkezett és feldolgozott adatok összesítése szerint halastóként nyilvántartva a 2018. évben 29 761 hektár tóterület szerepelt, amelyből 26 473 hektár volt az üzemelő tóterület. Az éves ingadozásokat a technológiai szárazon tartás, a kiöregedett halastavak termelésből való kivonása, illetve a felújítások és az újonnan létesített halastavak üzembe állítása okozza. Az előző évi 26 065 hektárhoz képest 1,6 százalékkal nagyobb tóterületen folyt halgazdálkodás.

A halastavakat 378 vállalkozás működtette, a gazdák 24 hektár új halastavat létesítettek, 227 hektár tóterületet vontak rekonstrukció alá. A tógazdaságok és intenzív haltermelő üzemek bruttó haltermelése együttesen 26 787 tonna volt, ami 5,4 százalékos növekedés az előző évhez képest. Csakúgy, mint az elmúlt években 2018-ban is az étkezési halak előállításában pontydominancia mutatkozott, ami a hazai fogyasztási szokásokra vezethető vissza. Amellett, hogy a hazai természeti viszonyok leginkább e halfajnak kedveznek, a magyar fogyasztók továbbra is ösztönzik a pontytermelést, mivel a kereslet továbbra is mutatkozik iránta.

Az étkezési halak termelésében a 2012. és 2014. évek között tapasztalható csökkenő tendenciát 2015-ben egy nagyobb növekedés követte (+12,8 százalék). 2017-ben a 14 893 tonnás tógazdasági és a 3 364 tonnás intenzív üzemi étkezési haltermelés növekedése együttesen egy jelentős 10,6 százalékos növekedést mutat az egy évvel korábbi adathoz képest. Ezzel szemben 2018-ban, a 14 414 tonnás tógazdasági és a 3 487 tonnás intenzív üzemi étkezési haltermelésben együttesen minimális, 1,96 százalékos csökkenés mutatkozott az egy évvel korábbi adathoz viszonyítva.

A magyarországi tógazdasági 22 541 tonnás termelés domináns halfaja a ponty, amely az étkezési hal 79,5 százalékát tette ki 2018-ban. Az étkezési pontytermelés 6,4 százalékkal volt alacsonyabb, mint 2017-ben. A teljes termelés vonatkozásában viszont 6,3 százalékos növekedés figyelhető meg. A 2018-as hektáronkénti szaporulat összesen 595 kilogramm, ebből az 1 hektárra jutó pontyszaporulat 481 kilogramm volt, ami 4,1 százalékos növekedést jelent. A növekedésnek több oka lehet, például a termelési fegyelem növekedése és az új technológiai elemek elterjedésének hatása, vagy a környezeti viszonyoknak a kedvező alakulása.

A pontytermelés jelentős takarmányfogyasztó ágazat: 3,5–5 kilogramm közötti takarmánymennyiségből (búza, kukorica, árpa és más egyéb alkalmas gabonaféle) állít elő 1 kilogramm pontyhúst.

A növényevő halfajok körében az amur a lehalászás 3,3 százalékát, a busa (fehér, pettyes és hibridbusa együtt) pedig 9,5 százalékát tette ki. A tógazdaságokban termelt étkezési méretű értékes ragadozó halak (csuka, harcsa, fogassüllő) lehalászott mennyisége 2018-ban 15 százalékos emelkedést mutatott az előző évhez képest. Az összességében megállapítható, hogy a 14 414 tonna tógazdasági étkezési haltermelésünk az előző évhez viszonyítva 3,2 százalékkal csökkent.

A tógazdasági haltermelés szektoronkénti megoszlása 2018-ban

Megnevezés	Üzemelt tóterület (ha)	Lehalászás összesen (tonna)	Ebből: étkezési hal összesen (tonna)
Állami gazdálkodó szervezetek	5 097	2 932	2 092
Mezőgazdasági, halászati szövetkezetek	417	324	224
Horgász szervezetek	652	611	331
Más társas vállalkozások	16 732	16 063	10 203
Egyéb	3 575	2 611	1 564
Összesen	26 473	22 541	14 414

Forrás: NAIK AKI

A tógazdasági haltermelés mellett igen jelentős az intenzív üzemi rendszerekben történő halgazdálkodás. Az intenzív rendszerben nevelt halfajok stressztűrők, növekedésük, takarmány hasznosításuk és betegségekkel szembeni ellenálló képességük általában jobb, mint a természetben előforduló fajtársaiké. Az intenzív üzemi rendszer előnyének tekinthető, hogy többféle halfaj termelésére is alkalmas, kisebb átalakítással könnyebben tud alkalmazkodni a piaci kereslet esetleges változásaihoz, és – ami a leglényegesebb – folyamatos halellátást tesz lehetővé. Hatékonysága abban rejlik, hogy a termelés minden fázisa folyamatos kontroll mellett

történik, ennek köszönhetően pedig azonos minőségű halhús előállítására van lehetőség. Hazánkban 2018-ban intenzív haltermelési rendszert 20 vállalkozás 21 telephelyen üzemeltetett. A zárt rendszerekben termelt hal mennyisége 4 246 tonna volt, ami az előző évhez képest 1,1 százalékos növekedést jelent. A teljes mennyiségből az étkezési célra előállított hal 3 487 tonnát tett ki, amely 3,7 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbi mennyiséget. Az étkezési célra szánt hal mennyiségének folyamatos növekedése az afrikai harcsa termelés bővülésének köszönhető. Az étkezési méretű afrikai harcsa termelése a 2017. évihez képest is 5 százalékkal növekedett és 3 333 tonna került értékesítésre. Kiemelkedő továbbra is, hogy ezzel a mennyiséggel elsők vagyunk az Európai Unióban és hazánkban ennek a halfajnak az előretörése sikertörténetnek tekinthető. Az afrikai harcsa intenzív termelési rendszerekben hatékonyan növekszik, akár hat hónap alatt is elérheti a piaci méretet.

A hazai akvakultúrában termelt étkezési halmennyiség 17 901 tonna, a tógazdaságokban horgaszttatással értékesített hal mennyisége 209,3 tonna volt 2018-ban, ami 26 százalékos csökkenés az egy évvel korábbi 282,5 tonnához képest. Halgazdálkodási vízterület telepítésére 1 745 tonna halat értékesítettek a termelők.

Az alábbiakban bemutatjuk a legfontosabb eredményeket és változásokat.

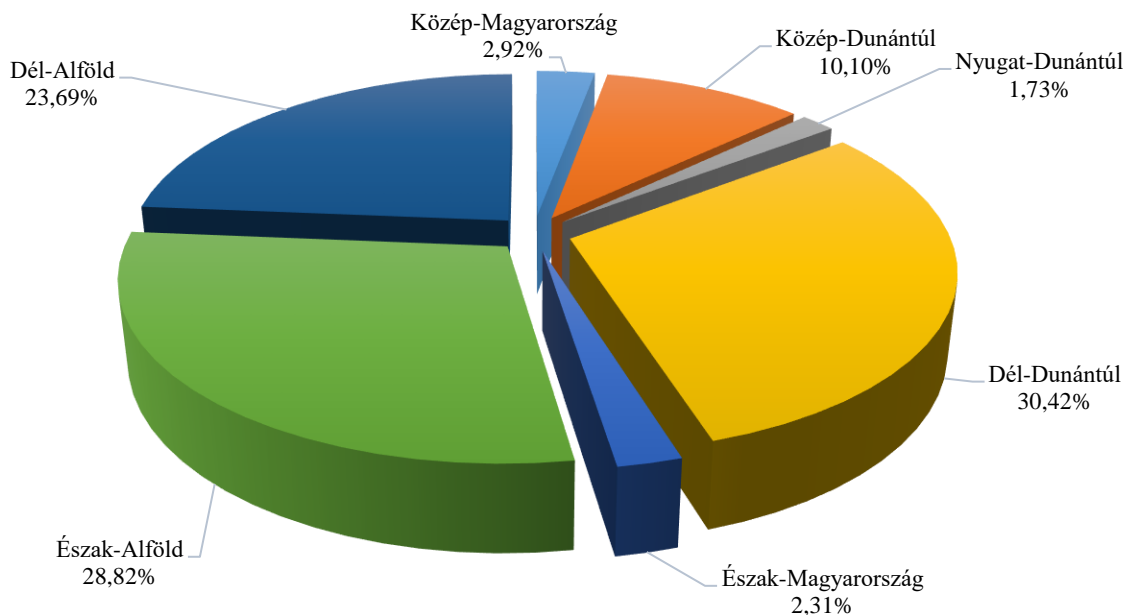
Magyarország haltermelése 2017-2018. évben

Év	Tógazdasági haltermelés		Intenzív üzemi haltermelés		Összesen	
	(tonna)					
	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési
2018	22 541	14 414	4 246	3 487	26 787	17 901
2017	21 208	14 893	4 199	3 364	25 407	18 257
2018/2017	106,3 %	96,8%	101,1%	103,7%	105,4%	98,1%

Forrás: NAIK AKI

A magyarországi tógazdasági haltermelés legnagyobb részét évek óta ugyanaz a három régió adja: Dél- Dunán-túl, Észak-Alföld és Dél-Alföld. Hajdú-Bihar megyében termelték a legtöbb halat, ezen kívül jelentős mennyiséget halásztak le Jász-Nagykun-Szolnok, Somogy, Békés, Baranya és Csongrád megyében is. Tovább elemezve az akvakultúras adatokat megállapítható, hogy a 2017. évi adatokhoz viszonyítva a tógazdasági kihelyezés 2018. évben 4,3 százalékkal, az őszi lehalászás mennyisége pedig 6,3 százalékkal növekedett.

Az étkezési pontytermelés megoszlása régiók szerint 2018-ban

Forrás: NAIK AKI

A halfajonként és korosztályonként lehalászott mennyiségek közül a következők állapíthatók meg. Az étkezési ponty lehalászott mennyisége 12 240 tonnáról 11 462 tonnára csökkent az előző évihez képest, ami 6,4 százalékos csökkenést jelent. A halak átlagos egyedenkénti tömege ugyanakkor 1,96 kilogrammról 1,98 kilogrammra nőtt, ami megegyezik az előző évvel. A lehalászott kétnyaras növendék ponty mennyisége darabszámra vetítve szerint 18 százalékkal növekedett, de átlagsúlyuk szinte alig változott. A lehalászott egynyaras pontyivadék mennyisége 2017. évben 1,2 millió darabbal növekedett, illetve átlagsúlyuk 54 grammról 61 grammra emelkedett. A „növényevő” halfajok esetében a lehalászott étkezési mennyiségekben a busa (fehér, pettyes és hibridbusa) esetében mintegy 26 százalékos növekedés, míg az amurnál az étkezési mennyiségben 18 százalékos a visszaesés tapasztalható. A növendék népesítő anyagot tekintve az amur darabszáma 34 százalékkal csökkent, de az átlagos egyedenkénti tömeg 37 dekagrammról 50 dekagrammra nőtt, ami a három évvel ezelőtti értékkel (53 dkg) összevetve közel azonosnak mondható. A fehér busa darabszáma 2018-ban 24 százalékkal haladja meg az előző éviét. Az egyedtömegét nézve az elmúlt években közel azonosak az eredmények, 2015-ben 79 dekagramm átlagos egyedenkénti tömegről beszélhettünk, 2016-ban évi 76 dekagramm átlagos egyedenkénti tömeg, 2017-ben újra visszatértünk a 79 dekagramm szintre. Ezzel szemben 2018-ban 91 dekagrammra növekedett az átlagos egyedenkénti tömeg a busánál. (Fontos megjegyezni, hogy összevontan kerültek a busa adatok publikálásra (fehér

busa, a pettyes busa és a hibrid busa), ezért az egyedenkénti átlag tömeg növekedés ennek is betudható.

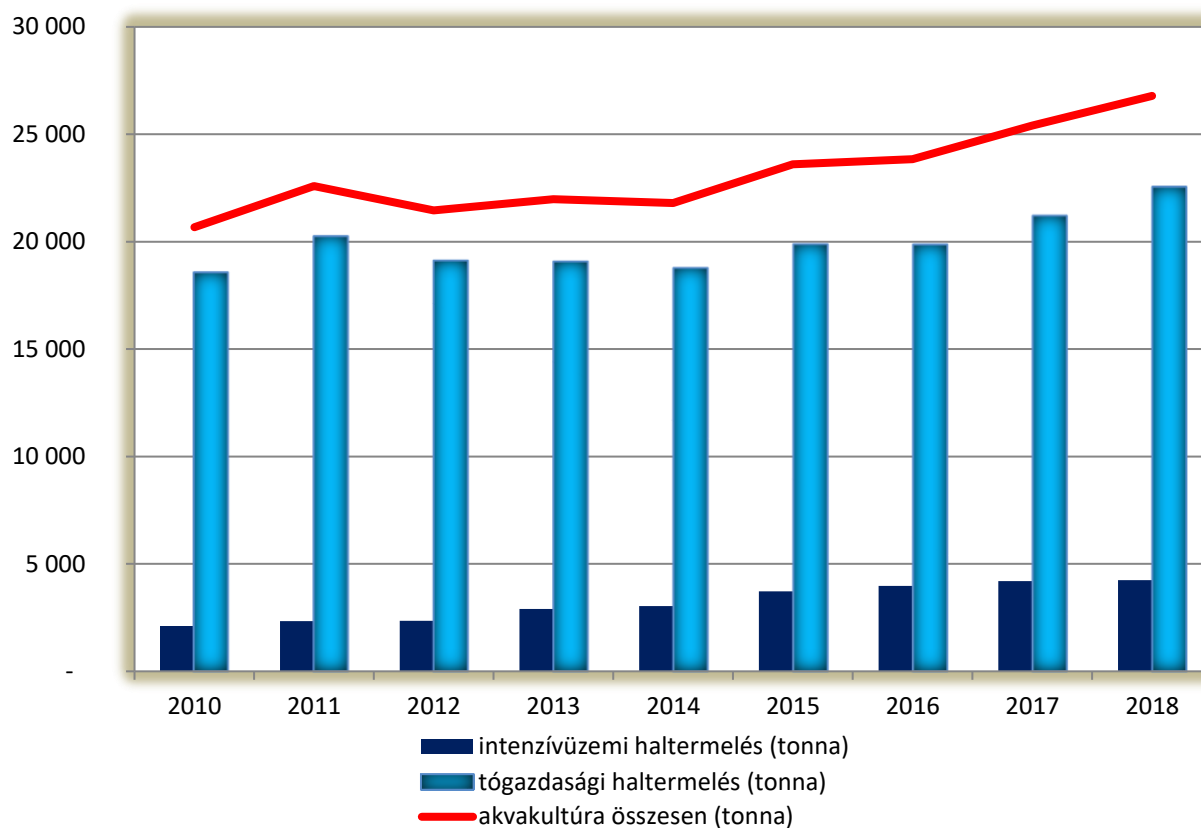
A tógazdasági járulékos ragadozó halfajaink esetében az étkezési kategóriában harcsából több mint 17, fogassüllőből 40 százalékkal nőtt az termelés mennyisége. Külön kiemeljük a csökkenés nagyságát a csuka esetében, ahol is a 2017-es évhez képest 25 százalékos a csökkenés. A 2015. évi 27 tonna mennyiséghez képest a 2017. évi 31,3 tonna nem jelentett nagyságrendi változást, azonban 2018-ban a 23 tonna mennyiség a 2015. évi eredményhez ugrott vissza.

Az intenzív üzemi haltermelésben az étkezési célú afrikai harcsa mennyisége a 2017. évi 3 174 tonnáról 3 333 tonnára nőtt 2018-ban, ami öt százalékos emelkedést jelent és a keresletnövekedést is mutatja. 2015. évben növendékből 1,3 millió darabot jelentettek a gazdaságok, ez az érték 2016. évben az előző évek tendenciájának megfelelően tovább emelkedett és megközelítette az 1,4 millió, 2017-ben pedig meghaladta az 1,5 millió darabot. 2018-ban kisebb visszaesés volt tapasztalható a korábbi évekhez képest, ekkor ugyanis 1,1 millió darabot jelentettek a halgazdaságok afrikai harcsa növendékből.

Az étkezési pisztráng termelése a 2016. évi 58 tonnáról 2017-re visszaesett 54 tonnára, ezzel szemben 2018-ban már 72 tonna termelés történt.

Az étkezési tokfélék össztermelése 2018-ban 68,7 tonnára esett vissza a korábbi évi 97,2 tonna mennyiségről, ami az előző évi növendék tok mennyiségének 42 százalékos csökkenésére vezethető vissza. Ugyanakkor meg kell említeni, hogy 2018-ban a növendék tokfélék mennyisége 20 százalékkal növekedett az előző évhez képest.

A tendencia szemléltetésére az alábbi grafikonon bemutatjuk a tógazdasági haltermelés és az intenzív üzemi haltermelés, valamint a teljes vertikum termelési mutatóit. A mennyiségek az összes megtermelt halmennyiségre vonatkoznak.

Forrás: NAIK AKI, grafikon: AM)

A halászati és akvakultúra-termékek importértéke 35,8 milliárd forintot, mennyisége 31,93 ezer tonnát, míg exportértéke 8,2 milliárd forintot és 8,96 ezer tonnát ért el 2018-ban, a külkereskedelmi forgalom passzívuma 27,6 milliárd forint volt, 4,4 milliárd forinttal több, mint 2017-ben. A halászati és akvakultúra-termékek külkereskedelmi forgalma 12 százalékkal bővült 2018-ban az egy évvel korábbi szinthez mérten, aminek háttérében az import erőteljesebb növekedése áll. Az importérték 14 százalékkal (4,5 milliárd forinttal) nőtt, míg az exportérték csak 1 százalékkal (102 millió forinttal) emelkedett a 2017. évihez viszonyítva.

A foglalkoztatás tekintetében a tógazdaságokban és az intenzív üzemekben 1 274 főt teljes munkaidőben, míg 175 főt részmunkaidősként alkalmaztak, 97 fő pedig segítő családtagként dolgozott 2018-ban. Alkalmi munkával 21459 nap-főt foglalkoztattak. (Az alkalmi foglalkoztatást nap-főben adjuk meg, tehát amennyi napot alkalmi munkával töltöttek.)

Hivatkozás: Lengyel P., Kiss G., Bojtárné Lukácsik M. (2018): Magyarország tógazdasági és intenzív üzemi haltermelése 2018-ban, www.halaszat.kormany.hu